

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE STUDII POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
ȘCOALA DOCTORALĂ
SPECIALIZAREA ȘTIINȚE ADMINISTRATIVE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Dimensiuni ale răspunderii administrativ- patrimoniale pentru actul de
putere publică în statul de drept- *perspectivă interdisciplinară***

**Coordonator științific:
Prof. Univ.Dr. BĂLAN Emil**

**Doctorand:
VORONIUC Ioana-Cristina**

**București
2019**

„Suntem pe deplin responsabili de ceea ce suntem, de ceea ce avem, de ceea ce devenim și de tot ceea ce reușim”

Peter Arnold

Pe tărâmul exigențelor în fața cărora administrația din statul de drept încearcă să satisfacă permanent interesul public, nu pot fi evitate, la nesfârșit, situațiile în care administrația publică trebuie să răspundă pentru prejudiciile create, prin actele emenate de la autoritățile acesteia, prin lipsa de diligență a funcționarului și chiar prin limitele serviciului public.

Asemenea tuturor activităților umane, și administrația publică poate greși. Și, din nou, asemenea tuturor, aceasta poate și trebuie să fie ținută responsabilă pentru greșelile sale. Se impune a fi necesar ca acolo unde activitatea acesteia este cauzatoare de prejudicii morale și materiale, administrația să vină să răspundă patrimonial.

Autorii de drept administrativ, susțin că răspunderea administrativă constituie o formă a răspunderii juridice care este antrenată ori de câte ori sunt încălcate normele dreptului administrativ, prin săvârșirea unei fapte ilicite, denumită generic abatere administrativă. Este important de remarcat că abilitarea legală este o condiție esențială a legitimării exercitării puterilor administrației, aceasta, însă, nu este o condiție suficientă, și prin urmare sunt aplicate o serie de principii complementare care asigură atât buna desfășurare a activităților administrației publice, cât și tratamentul echitabil al celor administrați. Aceste principii complementare sunt stabilite prin procedura și dreptul administrativ¹.

În acest context, ne-am propus ca prin redactarea prezentei lucrări, în principal, să analizăm răspunderea administrativă ca formă a răspunderii juridice și, în subsidiar, să delimităm răspunderea administrativ-patrimonială de răspunderea civilă-delictuală, într-o manieră pluridisciplinară, prin raportare la formele răspunderii existente în teoriile științelor sociale, ale celor politice și ale celor administrative.

Analizând evoluția răspunderii administrative, putem observa că această instituție s-a conturat cu greu în doctrina românească, opiniile exprimate în literatura de specialitate, fiind variate, de la argumentarea existenței sale, până la negarea identității formelor de răspundere administrativă, ori a regimului juridic aplicabil².

Răspunderea a fost frecvent comparată cu responsabilitatea. Astfel, în cuprinsul tezei, pe măsură ce vom vorbi despre răspunderea administrativă nu vom face abstracție de conceptul de responsabilitate și, implicit de alte tipuri de răspundere, precum răspunderea morală, politică ori socială, întrucât astfel de concepte sunt definite una în raport de cealaltă.

Elementul de noutate preconizat, al prezentei lucrări de cercetare, este dat, în principal, de analiza răspunderii pentru faptele administrației publice.

---

¹ Emil Bălan, *Procedura administrativă*, Editura Universitară, București, 2005, p. 29.

² Cristi Iftene, *Răspunderea administrativă, formă a răspunderii juridice*, în *Administrative Codification, Theoretical approaches and requirements of the practice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2017, p. 220.

Cu titlu preliminar, menționăm că în dreptul nostru nu există o reglementare expresă a răspunderii administrației pentru faptele sale ilicite.

Ceea ce cunoaștem, până la acest moment, este faptul că răspunderea administrației pentru actele sale are drept trăsătură principală - existența culpei.

Vom observa că pe măsură ce am avansat în demersul de cercetare, trăsăturile nenumărate, specifice ale răspunderii administrației ne-au determinat să concluzionăm faptul că scopul acestor tipuri de răspundere este acela al protejării interesului public.

În debutul demersului de cercetare, am desfășurat o amplă activitate de informare asupra specificității administrației publice, asupra a ceea ce înseamnă puterea publică, asupra actelor și faptelor care emană de la administrația publică, asupra statului de drept în care sunt construite administrații ce trebuie să răspundă nevoilor cetățeanului, aplecându-ne atât asupra practicii administrative, cât și asupra teoriilor dezvoltate în domeniu, până la acest moment.

Ca urmare a efectuării cercetării documentare inițiale, constatând că unul dintre subiectele mai puțin tratate în doctrină și literatura de specialitate se referă la răspunderea administrației pentru actul și faptul de putere publică, ne-am orientat atenția către acest subiect, încercând să ne construim o serie de ipoteze și întrebări de cercetare care să ne ajute, în final, să constatăm cum răspunde administrația publică, în concret, în acele situații în care aceasta trebuie să fie ținută responsabilă pentru actele și faptele care emană de la aceasta.

Așadar, plecând de la realități factice, de la teorie, dar și de la practica jurisdicțională, am arătat pe parcursul lucrării de cercetare, în ce măsură administrația publică trebuie să fie ținută responsabilă pentru actele și faptele sale, fiind necesar, ca acolo unde activitatea acesteia este cauzatoare de prejudicii morale și materiale, aceasta să vină să răspundă patrimonial.

Mai mult, am descris considerentele care ne-au determinat să concluzionăm că răspunderea administrației, atât pentru actele sale, cât și pentru faptele sale, este o instituție distinctă, pe deplin autonomă față de răspunderea civilă

Societatea românească se află într-o continuă schimbare, din punct de vedere economic, social, politic, civic, dată de dinamica în încercarea de aliniere la cerințele impuse de către spațiul Uniunii.

În această transformare a societății românești, nu se poate face abstracție de administrația publică. În toată complexitatea vieții sociale, administrația constituie una dintre

cele mai importante activități umane. „Administrația publică este legată în mod indisolubil de stat”³.

De-a lungul timpului noțiunea de administrație publică a cunoscut diverse accepțiuni, iar una dintre cele pe care o considerăm a fi potrivită în contextul realizării prezentei lucrări, este cea a lui Andre de Laubadere conform căreia administrația este definită ca „*ansamblu de autorități, agenții și organisme, însărcinate, sub impulsul puterii politice de a asigura multiple intervenții ale statului modern*”⁴.

Administrația publică din România funcționează în baza reglementărilor Constituției României⁵, precum și în baza legislației elaborate cu respectarea principiilor constituționale, în principal: Legea administrației publice locale, 215 din 2001⁶ (republicată în 2006). Legea-cadru a descentralizării 195 din 2006 și normele metodologice de aplicare a acesteia; Legea 273 din 2006, privind finanțele publice locale. De asemenea, serviciul public este reglementat prin Legea 51 din 2006⁷ a serviciilor comunitare de utilități publice.

Se poate observa, astfel, că puterea administrației publice își are sursa în lege, care poate conferi autorităților administrației publice puteri discreționare pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor proprii⁸. Aceste puteri se exercită asupra cetățenilor, nu doar prin executarea, în concret a legii, ci și prin intermediul serviciilor publice furnizate, prin acordarea de permisiuni și autorizații⁹. Literatura de specialitate în domeniu subliniază importanța noțiunii de serviciu public, arătând că însuși dreptul administrativ se definește prin două noțiuni fundamentale: cea organică (și anume persoana juridică de drept public) și cea materială, care se referă la serviciul public¹⁰.

Importanța serviciului public este, cu atât mai mare, cu cât statul și celelalte unități ale sale constituie „*instrumente indispensabile menite să asigure cetățenilor săi acel summum de bunăstare pe care aceștia nu-l pot altfel găsi*”¹¹. Așadar, noțiunea de serviciu public este indisolubil legată de aceea a interesului public și poate fi definită ca „*activitatea desfășurată de o autoritate administrativă (organism administrativ) sau agent public (de stat/particular)*”

---

³ Dumitru Brezoianu, Mariana Oprican, *Administrația publică în România*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.3.

⁴ Andre de Laubadere, *Traite de Droit Administratif*, a 6-a ediție, vol I, Paris, L.G.D.J, 1973, p.11.

⁵ Constituția României, Modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

⁶ Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată în M.Of. nr. 123 din 20 februarie 2007.

⁷ Legea 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice publicată în M.Of. nr. 254 din 21 martie 2006.

⁸ Emil Bălan, *Procedura administrativă*, Editura Universitară, București, 2005, p. 28.

⁹ Emil Bălan, *op.cit.*, p. 29.

¹⁰ Corneliu Manda, *op.cit.*, p. 291.

¹¹ Corneliu Manda, *op.cit.*, p. 292.

în vederea satisfacerii unui interes general”¹². Este important de remarcat că abilitarea legală este o condiție esențială a legitimării exercitării puterilor administrației, aceasta, însă, nu este o condiție suficientă, și prin urmare sunt aplicate o serie de principii complementare care asigură atât buna desfășurare a activităților administrației publice, cât și tratamentul echitabil al celor administrați. Aceste principii complementare sunt stabilite prin procedura și dreptul administrativ¹³.

Plecând de la ideea că unul dintre efectele cele mai importante ale interesului public, care caracterizează, credem noi, raportul obligațional ce se naște în urma unui act administrativ ilicit care vatămă interese, este inegalitatea părților acestui raport, deoarece una dintre acestea nu acționează în interesul său propriu, ci în interesul tuturor, apreciem că buna funcționare a administrației este elementul primordial al prevenirii atragerii răspunderi acesteia și al cauzării prejudiciilor de către aceasta.

Astfel în prezenta teză, venim să arătăm, pe de o parte, că sistemul de drept românesc trebuie să se alinieze noilor cerințe reglementate prin dreptul european la o bună administrare, prevăzut de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, iar pe de altă parte, că este necesară conturarea unor mecanisme de prevenire a răspunderii administrativ-patrimoniale.

În statul de drept, buna administrare se referă, atât la respectarea drepturilor fundamentale ale guvernaților de către guvernanți, dar și buna funcționare a administrației ca sistem, cu respectarea unui set de reguli transparente, previzibile, cunoscute, atât de către cei care lucrează în cadrul administrației publice, dar și de către cetățeni, raportat la respectarea unor obiective care să corespundă nevoilor acestora din urma.

Așadar, buna administrare necesită a fi analizată, nu doar din perspectiva reglementărilor aplicabile, la un moment dat, într-un sistem de drept, ci și din perspectiva managementului public performant și a eficientizării activității administrației în statul de drept.

În contextul prezentat, ne-am propus, ca pe parcursul celor 3 (trei) părți ale lucrării de doctorat, intitulată astfel: **Partea I: Dreptate, Responsabilitate, Răspundere, Partea a II-a: Răspunderea administrativă în statul de drept- context național și european și Partea a III-a: Politici publice și mecanisme de atragere a răspunderii administrativ-patrimoniale și de prevenire a acesteia**, să răspundem următoarelor întrebări de cercetare:

a. Conceptul de răspundere se identifică cu cel de responsabilitate?

---

¹² Emil Bălan, *Instituții administrative*, Editura C. H. Beck, București, 2008, p. 129.

¹³ Emil Bălan, *Procedura administrativă*, Editura Universitară, București, 2005, p. 29.

- b. Răspunderea specifică Științei administrației se suprapune răspunderii din dreptul administrativ?**
- c. Cum se prezintă administrația ca putere publică?**
- d. Care este locul răspunderii administrativ-patrimoniale în contextul răspunderii administrative?**
- e. Cum poate exercițiul puterii publice să genereze situații de atragere a răspunderii?**
- f. Care sunt subiectele răspunderii administrative?**
- g. Care este conținutul răspunderii statului, a autorităților publice și a funcționarilor publici?**
- h. Cum deosebim răspunderea răspunderea administrativ-patrimonială pentru limitele serviciului public de răspunderea civila-delictuală?**
- i. Ce proceduri administrative pot fi utilizate în vederea angajării răspunderii administrative-patrimoniale pentru limitele serviciului public?**
- j. Care este rolul bunei administrări în administrația publică?**
- k. Funcționarea defectuoasă a serviciului public poate cauza prejudicii particularului?**
- l. Cum pot fi reparate prejudiciile cauzate de către administrație, prin autoritățile sale ori prin funcționarii săi?**
- m. Cum ar putea fi îmbunătățit managementul la nivelul administrației pentru a putea preveni situații de răspundere?**
- n. Există conturate politici publice de prevenire a răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate de către autoritățile publice ori de către funcționarii publici?**

o. Reglementările din statul român, în materia răspunderii administrativ-patrimoniale, sunt suficient de bine sistematizate?

Pentru a creiona de ce răspunderea administrativă trebuie analizată în contextul statului de drept, arătăm că geneza și evoluția instituției răspunderii administrative sunt aproape indisolubil legate de apariția statului de drept¹⁴, de la momentul conturării principalelor elemente ale acestuia.

Așa cum am observat, răspunderea administrativă - formă a răspunderii juridice, deosebit de importantă pe tărâmul existenței statului de drept, a fost vreme îndelungată contestată de doctrina, care nu a identificat-o ca fiind o formă individuală de răspundere, ci a asimilat-o altor forme ale răspunderii juridice.

Idea unei administrații care poate funcționa într-un mod defectuos și care poate veni să răspundă pentru activitatea sa defectuoasă, a existat din perioade îndepărtate.

În forma actuală, răspunderea administrativă apare ca o instituție complexă, având ca temei de atragare a sa, abaterea administrativă – disciplinară, contravențională, patrimonială, fiind recunoscută de către autorii administrativiști, dar contestată, încă, de către susținătorii tezelor civiliste, mai ales sub aspectul răspunderii administrativ-patrimoniale, asimilată frecvent răspunderii civile-delictuale.

Prin raportare la cadrul contextual prezentat, cercetarea a fost proiectată în funcție de scopul urmărit, luând în considerare 4 (patru)obiective principale, fiecare obiectiv principal fiind urmat de o serie de obiective secundare astfel:

- **O1: Analiza interdisciplinară a dreptății, responsabilității și răspunderii**
  - Obiective secundare:
    - Analiza conceptului de dreptate în contextul statului de drept;
    - Delimitarea responsabilității de răspundere;
    - Analiza interdisciplinară a perspectivelor răspunderii.
- **O2: Studiul statului de drept. Analiza răspunderii administrative ca formă a răspunderii juridice în statul de drept**
  - Obiective secundare:

---

¹⁴ Cristi Iftene, *op. cit.*, în *Administrative Codification, Theoretical approaches and requirements of the practice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2017, p.227.

- Analiza răspunderii administrativ - patrimoniale ca formă a răspunderii administrative. Studii de doctrină și jurisprudență;
  - Cercetarea problemelor legate de răspunderea administrativ-patrimonială pentru actele și faptele de putere publică.
- **O3: Obiectiv principal: Cercetarea problemelor privind răspunderea administrativ-patrimonială pentru limitele serviciului public**
    - Obiective secundare:
      - Analiza doctrinară și jurisprudențială a răspunderii administrativ-patrimoniale pentru limitele serviciului public
      - Delimitarea răspunderii administrativ-patrimoniale pentru limitele serviciului public de răspunderea civilă-delictuală
      - Proceduri administrative utilizate în vederea angajării răspunderii administrativ- patrimoniale pentru limitele serviciului public- contencios administrative
  - **O4: Identificarea unor mecanisme de prevenire a situațiilor care atrag răspunderea administrativ-patrimonială**
    - Obiective secundare:
      - Identificarea unor modalități de implementare a standardelor unei bune administrări;
      - Identificarea unor mecanisme de despăgubire în vederea reparării prejudiciilor cauzate particularilor de limitele serviciului public/actele de putere publică.

Metodologia unei cercetări științifice, în domeniul Științelor Administrative, îi oferă cercetătorului șansa de a interpreta, cât mai corect, realitatea corespunzătoare acestui domeniu, raportând-o la exigențele date de permanentele modificări ale administrației.

Elaborarea unei lucrări de cercetare nu poate fi efectuată întâmplător, ci este necesar ca, independent de domeniul care se cercetează, cercetătorul să identifice metodologia și tehnica cercetării care se adaptează demersului de cercetare propus.

Față de aceste considerente, în scopul verificării realizării obiectivelor propuse, am efectuat o analiză multidisciplinară a răspunderii, raportându-ne la științele politice, științele sociale, științele administrative, precum și la științele juridice .

O dimensiune importantă a cercetării prezentei teme constă în faptul că referitor la analiza reglementărilor privind faptele administrației publice, acestea au fost comparate cu

reglementările, în materie, din dreptul francez și italian, dat fiind faptul că România, Franța și Italia sunt state de drept, cu un regim juridic similar în materia dreptului administrative.

În ceea ce privește aspectele metodologice prezenta lucrare are în vedere metode de cercetare calitativă, precum analiza documentelor, analiză normativă, analiză de jurisprudență și interviul.

Alegerea interviului ca metodă de cercetare a fost consecința directă a faptului că nu avem acces la fenomenul studiat – respectiv, la cunoașterea unor elemente ce țin de percepția și motivația funcționarilor publici, precum și de răspunderea administrativă a acestora, în exercitarea funcției, încercând să obținem datele necesare întrebând persoanele care au anumite cunoștințe despre fenomenul care ne interesează – numite intervievați.

Astfel, nu ne-am folosit de un număr mare de cazuri, cum se întâmplă în cercetările de tip cantitativ¹⁵, însă am încercat să obținem răspunsuri cât mai bogate de la fiecare subiect, surprinzând, atât elemente specifice fiecărui caz, cât și elementele comune tuturor.

Modul de interviu s-a bazat pe întrebări preponderent deschise¹⁶, nedirecționate, asigurând persoana interviuată de confidențialitatea și anonimitatea răspunsurilor.

În total, au fost aplicate 20 (douăzeci) de interviuri, funcționarilor publici, exceptându-i pe cei cu atribuții de conducere, din cadrul Direcțiilor Generale de Impozite și Taxe Locale ale Primăriilor de Sector din Municipiul București, precum și din cadrul Serviciului de Impozite și Taxe Locale al Primăriei Municipiului Suceava.

Respondenții, aleși în mod aleatoriu, au fost, atât femei, cât și bărbați, respectiv 13 (treisprezece) femei și 7 (șapte) bărbați, cu vârste cuprinse între 24 (douăzecișipatru) ani și 53 (cincizecisetrei) ani.

Scopul final al interviuării funcționarilor publici a fost acela de a observa următoarele:

- Care este percepția acestora asupra instituțiilor publice în care lucrează;
- Sunt motivați funcționarii publici pentru a-și desfășura activitatea, în mod corespunzător;
- Sunt trași la răspundere funcționarii publici și autoritățile publice pentru prejudiciile pe care le cauzează în desfășurarea activității;

---

¹⁵ Sorin Dan Șandor, *Metode și tehnici de cercetare în științele sociale, Suport de curs pentru studenții Facultății de Administrație Publică, din cadrul Universității Babeș-Bolyai*, p.137, <https://docplayer.net/21004557-Metode-si-tehnici-de-cercetare-in-stiintele-sociale-sorin-dan-sandor.html>, accesat la 12.01.2019.

¹⁶ Sorin Dan Șandor, *op.cit.*, p.137.

- Sunt reparate/se încearcă repararea prejudiciile/prejudiciilor cauzate particularilor.

În acest sens, interviurile au fost aplicate față în față, pe parcursul desfășurării acestora, cercetătorul neîntâmpinând dificultăți de comunicare cu persoana interviuată.

Din interpretarea răspunsurilor la întrebările ce vizează **percepția**, am reținut următoarele aspecte:

- ✓ *Personalul angajat în funcțiile publice este, în general, mulțumit de locul în care își desfășoară activitatea;*
- ✓ *În cadrul instituțiilor publice nu sunt organizate programe pentru formarea și dezvoltarea continuă a angajaților;*
- ✓ *Dintre regulile care îngreunează cel mai mult activitatea acestora, respondenții au făcut trimitere la termenele limită în care trebuie soluționate cererile și care adesea nu sunt respectate.*

Din interpretarea răspunsurilor la întrebările care vizează **motivația**, am reținut următoarele aspecte:

- ✓ *În cadrul organizațiilor publice se desfășoară examene de trecere de la o funcție la alta, însă acestea se raportează la numărul de ani lucrați;*
- ✓ *Sarcinile nu pot fi de cele mai multe ori îndeplinite, în timpul programului de lucru, funcționarii fiind nevoiți să rămână peste program*
- ✓ *Respondenții au răspuns în unanimitate că sunt nemulțumiți de remunerație raportat la volumul de muncă.*

Din interpretarea răspunsurilor la întrebările ce vizează **răspunderea administrativ-patrimonială**, am reținut următoarele aspecte:

- ✓ *Trei dintre respondenți au cauzat de-a lungul carierei, prejudicii de natură patrimonială, din eroare, instituția în care lucrează, despăgubind persoana prejudiciată;*
- ✓ *Există plângeri formulate împotriva funcționarilor publici, însă acestea nu sunt cauzate de prejudiciile create, ci mai degraba de comportamentul angajaților față de cetățeni;*
- ✓ *Prejudiciile cauzate de către instituțiile publice, sunt reparate, de regulă, pe cale judiciară, în urma pronunțării unor soluții de către instanța de judecată;*

- ✓ *Funcționarii care se abat de la sarcinile de serviciu sunt cercetați disciplinar, în fața comisiilor de disciplină, abia ulterior, în măsura în care se găsesc vinovați, pot răspunde patrimonial față de instituția în care lucrează.*

În acest context, față de răspunsurile intervievaților, dar și prin raportare la literatura de specialitate, considerăm că statul, pentru a avea funcționari performanți, mulțumiți de locul de muncă și corecți în raport cu cetățeanul, trebuie să aibă în vedere faptul că aceștia din urmă au stări de nemulțumire și sunt dezinteresați pentru că: își doresc câștiguri mai mari; apreciază că este inechitabil raportul dintre ceea ce oferă și ceea ce primesc; nu participă la programe de perfecționare profesională; nu sunt informați suficient cu privire la ceea ce se întâmplă în cadrul instituției în care își desfășoară activitatea; nu cunosc toate regulile și procedurile din cadrul administrației publice.

Anii '60 au marcat dezvoltarea studiilor privind Științele administrative. Acest domeniu, astfel cum este remarcat în literatura de specialitate, acoperea cercetări specifice unor variate domenii de studii. În acest context, s-au conturat diverse concepții precum:

- concepția juridică: scopul acesteia avea în vedere cunoașterea structurilor și funcționării administrației publice;
- concepția managerială: orientată înspre identificarea și punerea în practică unor tehnici de gestiune prin care se încerca și depășirea stereotipului public-privat;
- concepția sociologică, prin care se dorea înregistrarea unor progrese în ceea ce privește cunoașterea fenomenului administrativ cu ajutorul conceptelor și metodelor sociologiei.

În acest cadru, putem spune că științele administrației, însumând o serie de mecanisme și proceduri specifice mai multor științe, nu și-au dezvoltat neapărat instrumente proprii de cercetare. Astfel, bazându-ne, în mod particular, pe instrumentele utilizate în cercetările specifice Științelor sociale, am utilizat în realizarea prezentei cercetări multidisciplinare, cu precădere, instrumentarul utilizat în cercetările specifice acestei Științe, astfel cum am arătat mai sus.

În ceea ce privește concluziile remarcabile reținute în urma efectuării demersului de cercetare, acestea au fost împărțite prin raportare la cele trei părți ale tezei.

Astfel, prin realizarea primei părți a prezentei teze, am urmărit, ținând cont de metodologia propusă pentru cercetarea temei, următoarele aspecte: **îndeplinirea obiectivului numărul 1 (unu), respectiv, O1: Analiza interdisciplinară a dreptății, responsabilității și răspunderii**, precum și îndeplinirea obiectivelor secundare, aferente acestuia, respectiv, 1)

analiza conceptului de dreptate în contextul statului de drept, 2) delimitarea responsabilității de răspundere și 3) analiza interdisciplinară a perspectivelor răspunderii.

Totodată, ne-am propus să răspundem următoarelor întrebări: 1) Conceptul de răspundere se identifică cu cel de responsabilitate? 2) Răspunderea specifică Științei administrației se suprapune răspunderii din dreptul administrativ?

Pe cale de consecință, pe parcursul primei părți, au fost reținute următoarele concluzii:

- ✓ Partea I reflectă importanță în realizarea prezentei cercetări, întrucât pe de o parte, sunt evidențiate aspecte de ordin istoric și metodologic, iar pe de altă parte, aceasta permite o înțelegere interdisciplinară asupra răspunderii, tema de bază a studiului de față.
- ✓ Pe parcursul celei dintâi părți am arătat că, în opinia noastră, dreptul nu poate exista în afara statului, deoarece statul este cel ce poate să confere anumitor norme caracterul de juridicitate și obligativitate, prin aplicarea unor metode de coerciție, dar tot astfel, statul este cel care ar trebui ținut răspunzător în anumite situații, cu precădere, în acele situații în care cetățeanului i se crează prejudicii din cauza funcționării defectuoase a acestuia ori chiar din pricina faptului că legislativul omite să reglementeze situațiile în care acesta ar trebui să fie responsabil.
- ✓ În scopul dezvoltării temei, am considerat necesar a fi explicate unele noțiuni în legătură cu care răspunderea trebuie cercetată, astfel am arătat că în strânsă legătură cu conceptul de răspundere, se află conceptele de dreptate, responsabilitate și chiar constrângere.

În ceea ce ne privește, opinăm că între răspundere și responsabilitate nu poate fi pus semnul egalității, cele două întemeindu-se pe factori diferiți. Altfel spus, răspunderea este un concept ce are în vedere aspect de ordin normativ, în timp ce responsabilitatea este un concept valoric.

- ✓ În acest sens, am creionat faptul că dreptatea este virtutea de căpătâi a unei societăți, necesar a fi respectată pe toate palierele vieții sociale. Tocmai de aceea, dreptatea a fost recunoscută și prin legea fundamentală a statului român, ca fiind o valoare supremă într-un stat de drept. În plan juridico-social, acolo unde sunt aduse atingeri principiilor dreptății, ar trebui antrenată răspunderea.

Totodată, am apreciat că răspunderea trebuie cercetată și în raport de diversele sale forme, întrucât:

- ✓ Răspunderea politică presupune întotdeauna o luare de poziție, fie că aceasta se realizează de către cei guvernați, fie că provine de la organul legislativ.

- ✓ Din perspectiva răspunderii economice, în instituțiile sectorului public, precum și în orice alte organizații, eficacitatea are un rol de bază, asta deoarece, acest principiu presupune atingerea scopurilor organizației și, totodată, atingerea standardelor, așa încât obiectivele sunt clarificate, în mod cert, de la bun început, iar în prealabil, pot fi anticipate rezultatele, care, în mod evident, vor fi măsurate ulterior.
- ✓ Din perspectivă managerială, am apreciat că principiul eficienței este relevant pentru acoperirea nevoilor sociale și pentru prevenirea atragerii unor sancțiuni de natura celor similare răspunderii juridice.
- ✓ Din perspectivă juridică, răspunderea este o noțiune largă și universal întâlnită în sistemul nostru, fiind interesant de studiat, mai ales prin prisma faptului că aceasta cuprinde și componenta denumită sancțiune. Sancțiunea, așa cum am arătat, poate fi penală, administrativă sau poate fi, de asemenea, civilă. Pe cale de consecință, putem vorbi despre o răspundere penală, administrativă sau despre o răspundere civilă¹⁷, acestea încadrându-se, în termeni generici, în conceptul de răspundere juridică.

Sigur că aceste forme de răspundere se pot suprapune. Acestea pot apărea în concurs, respectiv, se poate ca aceeași faptă ilicită să atragă, atât o răspundere penală, cât și o răspundere civilă.

- ✓ În concepția autorilor de drept administrativ, răspunderea administrativă constituie o formă a răspunderii juridice care este antrenată ori de câte ori sunt încălcate normele dreptului administrativ, prin săvârșirea unei fapte ilicite, denumită generic abatere administrativă.

Ceea ce trebuie remarcat de la bun început, în legătură cu **răspunderea administrativă, este faptul că aceasta trebuie divizată în două categorii:**

1. cea pentru actele administrative care emană de la administrație;
2. cea pentru pentru faptele sale ilicite sau pentru limitele serviciului public.

În ceea ce privește diferența dintre răspunderea în științele administrației și răspunderea specifică dreptului administrativ, am arătat, raportându-ne la literatura de specialitate, că **cele două tipuri de răspundere se suprapun.**

Realizarea Părții a II-a, a prezentei cercetări, a avut drept scop, raportat la metodologia propusă, realizarea obiectivelor 2 (doi) și 3 (trei), respectiv: **O2: Studiul statului de drept. Analiza răspunderii administrative ca formă a răspunderii juridice în statul de drept, ale**

---

¹⁷ Gabriel Tiță-Nicolaescu, *Câteva delimitări necesare între răspunderea civilă delictuală și răspunderea contractuală în dreptul român*, Revista Universul Juridic λ nr. 11, noiembrie 2016, p. 29-37.

căruia obiective secundare aferente sunt: 1) Analiza răspunderii administrativ - patrimoniale ca formă a răspunderii administrative. Studii de doctrină și jurisprudență, 2) Cercetarea problemelor legate de răspunderea administrativ-patrimonială pentru actele și faptele de putere publică și **O3: Cercetarea problemelor privind răspunderea administrativ-patrimonială pentru limitele serviciului public** ale căruia obiective secundare aferente sunt 1) Analiza doctrinară și jurisprudențială a răspunderii administrativ-patrimoniale pentru limitele serviciului public, 2) Delimitarea răspunderii administrativ-patrimoniale pentru limitele serviciului public de răspunderea civilă-delictuală și 3) Identificarea procedurilor administrative utilizate în vederea angajării răspunderii administrativ- patrimoniale pentru limitele serviciului public.

Totodată, ne-am propus să răspundem următoarelor întrebări de cercetare: 1) Cum se prezintă administrația ca putere publică? 2) Care este locul răspunderii administrativ-patrimoniale în contextul răspunderii administrative? 3) Cum poate exercițiul puterii publice să genereze situații de atragere a răspunderii? 4) Care sunt subiectele răspunderii administrative? 5) Care este conținutul răspunderii statului, a autorităților publice și a funcționarilor publici? 6) Cum deosebim răspunderea administrativ-patrimonială pentru limitele serviciului public de răspunderea civila-delictuală? 7) Care este rolul bunei administrări în administrația publică?

Concluziile reținute în urma redactării celei de-a treia părți sunt următoarele:

- ✓ Noțiunea de „stat de drept” se regăsește în diverse texte constituționale referindu-se la acea structură în care statul și dreptul se află într-un raport de complementaritate.
- ✓ Principala caracteristică a statului de drept este dată de forța dreptului, iar nu de dreptul forței, cum se întâmplă în statul polițienesc.
- ✓ Buna guvernare este, în opinia noastră, poate cea mai importantă modalitate de prevenție a răspunderii administrative de la nivelul statului de drept. Buna guvernare nu înseamnă doar exercitarea puterii publice, chiar dacă noțiunile par a se întrepătrunde.
- ✓ În raporturile juridice în care statul este parte, raportul creat este unul de inegalitate juridică, în sensul caracterului supraordonat al celor care administrează, statul având prerogative de putere publică.

În acord cu prevederile constituționale, dar și cu cele aferente legilor organice, puterea publică reprezintă autoritatea administrației publice ce apără interesul public, având următoarele prerogative:

✓ Atunci când limitele puterii publice sunt depășite, pot interveni situații de atragere a răspunderii administrativ-patrimoniale, respectiv:

1. răspunderea patrimonială exclusivă a statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare;
2. răspunderea patrimonială a autorităților publice pentru limitele serviciului public;
3. răspunderea solidară a funcționarului și a autorităților publice pentru prejudiciile cauzate prin actele administrative tipice sau asimilate și
4. răspunderea autorității publice pentru prejudiciile cauzate prin acte și contracte administrative.

✓ Pe parcursul redactării lucrării am arătat că literatura juridică de drept administrativ din România califică răspunderea Statului pentru erori judiciare drept o răspundere administrativ- patrimonială și am motivat de ce ne raliem și noi acestei opinii. Considerăm că răspunderea administrativ- patrimonială a statului pentru erori judiciare este o ipoteză de răspundere obiectivă, statul trebuind să răspundă pentru activitatea defectuoasă a serviciului său. Am identificat a fi necesară clarificarea anumitor termeni cum ar fi cel de eroare judiciară și am stabilit că aceasta dobândește caracterul ei judiciar în sensul restrâns al definiției, doar când este cuprinsă într-un act al organelor judiciare. Cu toate acestea, legat de acest aspect considerăm a fi necesară lămurirea caracterului erorii: subiectiv sau obiectiv. Ar influența acesta repararea prejudiciului? Având în vedere tema cercetată, am ajuns la concluzia printr-o analiză calitativă, că pentru angajarea răspunderii administrativ-patrimoniale a statului pentru erori judiciare se cer a fi îndeplinite o serie de condiții speciale, dintre care esențiale sunt: eroarea să se fi produs în timpul unei proceduri judiciare și să existe o hotărâre definitivă prin care să se constate eroarea.

În opinia noastră, răspunderea administrativă pentru prejudiciile cauzate de către stat prin erori judiciare, aparțin ca natură dreptului public și nu dreptului privat și ne-am exprimat opinia conform căreia considerăm că legislația în materia răspunderii este insuficientă, de aceea și diversele soluții care apar în domeniu. În ceea ce privește direcțiile noi de cercetare, în acest domeniu, suntem de părere că: ar trebui stabilite cu o mai mare exactitate tipologia erorilor și caracterul subiectiv ori obiectiv al acestora; ar trebui reglementate expres posibilitățile acordării unor compensații pentru prejudiciile morale; ar fi de dorit modificarea prevederilor art. 96, alin. 4 din Legea 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor în sensul în care ar trebui ca răspunderea să nu mai fie

condiționată de răspunderea penală sau disciplinară; ar trebui de urmărit dacă există cauze exoneratoare de răspundere în materie.

- ✓ Emiterea în regim de putere publică a actului administrativ îl deosebește pe acesta de actele administrației emise în regim de drept comun, actul administrativ reprezentând forma juridică principală de activitate a administrației.
- ✓ Pe lângă actul administrativ, în practica administrației nu trebuie neglijat faptul administrativ.

În dreptul nostru nu există o reglementare expresă a răspunderii administrației pentru faptele sale ilicite.

Totuși, există o serie de hotărâri ale Curții de Casație care au decis angajarea răspunderii statului chiar în condițiile în care acestuia nu i se putea imputa o culpă, prejudiciul fiind cauzat în exercitarea unei activități normale și legale.

- ✓ Răspunderea pentru faptele administrației publice este confundată în practică, deseori cu răspunderea civilă delictuală. Pentru toate argumentele expuse pe larg anterior, precizăm că **între cele două tipuri de răspundere nu poate fi pus semnul egalității**, cea dintâi fiind exclusiv o răspundere aparținând dreptului public.

Nu trebuie să se considere că ori de câte ori administrația sau un angajat al său produce un prejudiciu particularului, se va vorbi de o răspundere administrativă. Aceasta întrucât nu întotdeauna administrația acționează în calitatea sa de persoană juridică investită cu putere publică, câteodată mărginindu-se să acționeze ca un simplu particular.

- ✓ În ceea ce privește răspunderea pentru limitele serviciului public, suntem de părere că în măsura în care răspunderea administrației pentru actele sale nelegale a fost considerată de către doctrina noastră drept o răspundere autonomă, distinctă de răspunderea civilă delictuală, în considerarea faptului că, pe de o parte, dreptul administrativ este o ramură de drept autonomă și, pe de altă parte, că această răspundere prezintă trăsături specifice putem extinde această concluzie și la răspunderea administrației pentru limitele serviciului public (faptele sale ilicite), pe baza aceluiași considerente.

Limitele serviciului public, din păcate, deseori rămân neconstatate, statul, nevenind să răspundă în nici un fel, pe motive de inadmisibilitate, întrucât

legiuitorul nu poate fi într-atât de diligent, încât să prevadă toate situațiile ce apar în practică.

- ✓ În Franța, colectivitățile vin să răspundă, atât pentru pagubele cauzate de limitele serviciului public, cât și pentru pagubele cauzate particularilor de către agenții săi publici, urmând ca în ipoteza existenței unei culpe a acestora, statul să se îndrepte împotriva agenților săi pentru a-și recupera daunele cauzate ca urmare a unor astfel de fapte.
- ✓ Italia a prevăzut în Constituție, principiile generale de organizare a administrației publice, aplicabile funcționarilor publici, iar primul statut al acestora a fost adoptat la 22 noiembrie 1908.
- ✓ Principiul responsabilității angajatului public¹⁸ este în primul rând stabilit prin art. 28 din Constituția Republicii Italiene, care prevede: „*Funcționarii și angajații statului și organismele publice sunt direct responsabili, în conformitate cu legile penale, civile și administrative, pentru fapte comise în încălcarea drepturilor. În astfel de cazuri, răspunderea civilă se extinde asupra statului și a organismelor publice.*”
- ✓ Neclarități de ordin practic au existat și în ceea ce privește răspunderea funcționarului public. Întrebarea dacă cel care trebuie ținut răspunzător într-un caz sau în altul, este administrația publică ori funcționarul public a determinat crearea, în special în jurisprudența și doctrina franceză, a *teoriei faptei detașabile de funcția publică* care poate fi rezumată astfel: **ori de câte ori este vinovat funcționarul pentru cauzarea prejudiciului, prin comiterea unei fapte lipsite de legătură cu funcția sa, acesta va răspunde personal față victima prejudiciului. Dimpotrivă, ori de câte ori fapta funcționarului este o faptă de serviciu ori în legătură cu serviciul, administrația va fi cea răspunzătoare.**
- ✓ Doctrina procesual-civilă¹⁹ a calificat chemarea în garanție ca fiind „*acea formă de participare a terțelor persoane în procesul civil care conferă uneia dintre părți posibilitatea de a solicita, introducerea în proces a acelor persoane care ar avea*

---

¹⁸ Vito Tenore, *La responsabilita' civile, amministrativo-contabile e penale dei pubblici dipendenti, Lucrarea este un extras din volumul TENORE, Manualul serviciului public privatizat, ce a fost lansat în cadrul Conferinței Școlii Naționale a Administrației de la Roma, din noiembrie 2015, p.1, https://www.unicas.it/media/570414/dispensa_responsabilit_x_corsi_V_T.pdf, accesat la 23.08.2018.*

¹⁹ Ioan Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol.I, Editura Wolters Kluwer, București, p.344; Ioan Stoenescu, S. Zlberstein, *Drept procesual civil*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981, p.307.

obligația de garanție sau de despăgubiri și împotriva cărora s-ar putea îndrepta cu o acțiune separată”.

- ✓ De asemenea, în doctrina recentă²⁰ s-a arătat că „dispozițiile procedurale în vigoare-art. 72NCPC- nu limitează în mod expres posibilitatea chemării în garanție numai la anumite materii. Dimpotrivă, textul consacră principiul potrivit căruia chemarea în garanție poate fi promovată ori de câte ori partea ar putea să se îndrepte împotriva altei persoane cu o cerere în garanție sau despăgubire”.
- ✓ Ceea ce putem spune vizavi de cele mai sus-menționate, este că, în România, nu există practică judiciară cu privire la introducerea statului drept garant la plata despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate de către administrație particularilor. Spre exemplu, prin Încheierea de sedinta, pronunțată în Dosarul Colectiv, instanța a stabilit că nu există niciun temei legal de introducere în cauză a statului, ca garant.
- ✓ Există chiar și o soluție de admitere de către Înalta Curte de Casație și Justiție, a unui recurs în interesul legii, respectiv Decizia nr. 10/2011, prin care instanța a stabilit că cererea formulată de către instituțiile publice ori de către ordonatorii de credite, de chemare în garanție a statului prin Ministerul Finanțelor publice, referitor la drepturile salariale ale celor din sectorul bugetar ori la ajutorul financiar ce poate fi acordat cadrelor didactice suplinoare, nu îndeplinește cerințele prevăzute de lege.
- ✓ În opinia noastră, participarea Statului Român, reprezentat de Ministerul Finanțelor Publice, în calitate de subiect procesual, este concordantă rolului constituțional al statului, de conducător al instituțiilor publice, în considerarea faptului că, între activitatea de autorizare, și prejudiciile ce pot fi cauzate particularilor, pot exista deseori legături de cauzalitate.
- ✓ Prin urmare, necesitatea participării ca subiect procesual a Statului Român, poate rezulta chiar din astfel de împrejurări. Limitele serviciului public, din păcate, deseori rămân neconstatate, statul, nevenind să răspundă în nici un fel, pe motive de inadmisibilitate, întrucât legiuitorul nu poate fi într-atât de diligent, încât să prevadă toate situațiile ce apar în practică.

Omisiunea reglementării poate crea prejudicii majore, atât de natură morală, cât mai ales de natură patrimonială.

---

²⁰ Ioan Leș, *Noul cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, art. 1-1133, Editura C. H. Beck, București 2013, p.78.

Cu toate că instanțele naționale nu introduc statul în cauze ce vizează plata despăgubirilor către persoanele prejudiciate patrimonial ori moral de către administrație, în fața CEDO, România a fost obligată la plata daunelor cauzate prin încălcări ale drepturilor particularilor garantate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În ceea ce privește realizarea părții a III-a a lucrării, am avut drept scop, îndeplinirea obiectivului nr. 4, respectiv **O4: Identificarea unor mecanisme de prevenire a situațiilor care atrag răspunderea administrativ-patrimonială**, împreună cu cele specifice acestuia, respectiv: 1) Identificarea unor modalități de implementare a standardelor unei bune administrări; 2) Identificarea unor mecanisme de despăgubire în vederea reparării prejudiciilor cauzate particularilor de limitele serviciului public/actele de putere publică

De asemenea, întrebările de cercetare la care ne-am propus să răspundem sunt următoarele: Care este rolul bunei administrări în administrația publică? Funcționarea defectuoasă a serviciului public poate cauza prejudicii particularului? Cum pot fi reparate prejudiciile cauzate de către administrație, prin autoritățile sale ori prin funcționarii săi? Cum ar putea fi îmbunătățit managementul la nivelul administrației pentru a putea preveni situații de răspundere? Există conturate politici publice de prevenire a răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate de către autoritățile publice ori de către funcționarii publici? Reglementările din statul român, în materia răspunderii administrativ-patrimoniale, sunt suficient de bine sistematizate?

În consecință, în urma cercetării specifice părții a III-a a tezei, am reținut următoarele concluzii.

- ✓ Deși insuficiente, cetățenii prejudiciați de către administrație, au la îndemână pârghii, prin intermediul cărora își pot recupera contravaloarea daunelor cauzate.
- ✓ Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, în vigoare, este actul normativ în acord cu care *persoana prejudiciată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de Către autoritățile publice prin acte administrative ilegale ori prin refuzul de a soluționa cereri, este îndreptățită să i se recunoască dreptul pretins ori interesul legitim, anularea actului și repararea pagubei.*
- ✓ În vederea evitării situațiilor păgubitoare pentru particulari și implicit a situațiilor în care administrația trebuie ținută răspunzătoare pentru activitatea sa defectuoasă, apreciem că **un prim pas necesar în scopul îmbunătățirii relației administrație**

publică – cetățeni ar fi acela al recunoașterii prin intermediul Legii fundamentale a statului român a dreptului la o bună administrare ca drept fundamental.

- ✓ În relația cu cetățenii, funcționarul public asigură interfața administrației, astfel încât buna funcționare a administrației depinde într-o mare măsură de modul în care cel angajat în slujba statului transpune normele administrative în relația sa cu particularul.
- ✓ Pentru respectarea principiilor bunei administrări, se impun cu necesitate schimbări, la nivelul percepției și motivației angajaților din administrația publică față de instituțiile în care lucrează.
- ✓ Necesitatea unui management public performant se impune cu necesitate. Organizațiile publice trebuie să respecte toate funcțiile managementului pentru ca acesta să fie unul de calitate.
- ✓ În ceea ce privește întrebările la care ne-am propus să identificăm răspunsuri pe parcursul acestei părți:
  - am arătat de ce trebuie să ne aliniem standardelor europene pentru respectarea și reglementarea în țara noastră a dreptului la o bună administrare;
  - am prezentat o serie de cauze ale funcționării, în mod defectuos, a serviciului public;
  - am arătat că pentru un management public performant este necesar să ne îndreptăm atenția și către experiența țărilor occidentale, în sensul în care este necesar să ne orientăm spre profesionalizarea serviciilor publice și a pregătirii funcționarului public;
  - nu am identificat a fi conturate politici publice în scopul prevenirii creării prejudiciilor de către administrație particularilor, deci, implicit, al prevenirii răspunderii statului prin autoritățile administrației ori prin funcționarii săi, însă apreciem că acestea pot fi elaborate în acord cu respectarea normelor de elaborare a politicilor publice și prin raportare la principiile ce guvernează instituția răspunderii.

În forma actuală, răspunderea administrativă este foarte complexă, având ca temei de atragere a sa, abaterea administrativă – disciplinară, contravențională, patrimonială, fiind recunoscută de către autorii administrativiști, dar contestată, încă, de către susținătorii tezelor civiliste, mai ales sub aspectul răspunderii administrative-patrimoniale, asimilată frecvent răspunderii civile-delictuale.

Față de răspunderea civilă, considerată frecvent o răspundere pur subiectivă, în cazul răspunderii puterii publice este greu de distins, cu certitudine, dacă aceasta are un caracter

obiectiv sau subiectiv, întrucât caracterul acestuia este extrem de complex. Plecând de la teoriile „riscului serviciului” și a teoriei „rele funcționări a serviciului”, putem deosebi între răspunderea „obiectivă” și răspunderea „întemeiată pe culpă” a administrației pentru pagubele produse terților prin acte de putere publică.

Tipurile de răspundere sunt indisolubil legate, și trebuie cuprinse într-un singur sistem de norme, care să asigure coerență, siguranță în aplicare și, mai ales, o practică unitară la nivelul tuturor ariilor de competență, asta întrucât pe de o parte, revine greu particularului să studieze toate normele în materie pentru a se putea apăra de actele și faptele ilegale ale administrației, dar pe de altă parte, pentru că instanțele nu au soluții unitare asupra unor situații de fapt și de drept similare, deduse judecării.

Câtă vreme există decizii contradictorii, în situații similare, în ceea ce privește răspunderea administrației, nu poate fi schimbată percepția celor care administrează, *vis a vis* de modul în care trebuie să facă acest lucru. **Suntem conștienți că până la pronunțarea unor soluții unitare în cazurile care au ca obiect răspunderea administrației pentru actele sale, este un drum greu de parcurs și anevoios, pe care îl accentuează și dese modificări și completări legislative, dar și opiniile diverse ale doctrinarilor.**

Așadar, credem că apare ca oportun și necesar a fi așezate într-un Cod administrativ, toate actele normative cu aplicabilitate în domeniul răspunderii administrației.

În acest sens, arătăm că prioritatea Guvernului privind elaborarea codurilor, în scopul simplificării legislației, este reiterată în Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020, aprobată prin HG nr. 909/2014, și în Strategia privind mai buna reglementare 2014-2020, aprobată prin HG nr. 1076/2014.

În anul 2011, a fost finalizat un prim proiect de Cod administrativ, care, începând cu 2014, a fost actualizat din perspectiva modificărilor legislative survenite, cât și a noilor propuneri de modificare a unor acte normative aflate în diferite stadii de elaborare la nivelul MDRAP.

În anul 2019, Codul administrativ a cunoscut o nouă actualizare, în cuprinsul celei din urmă variante, existând, la art. 571 – *Formele răspunderii juridice în administrația publică*, mențiuni exprese privind antrenarea răspunderii administrative în cazul săvârșirii unor fapte ilicite, de către personalul din administrația publică. Apreciem că acest aspect **reprezintă un pas înainte în soluționarea curențelor privind răspunderea administrației pentru faptele ilicite, a corectării și îmbunătățirii activității pe care funcționarii publici și personalul contractual o depun zi de zi în realizarea sarcinilor lor.**

Față de toate aspectele prezentate, pentru o bună administrare trebuie avute în vedere toate elementele acesteia, respectiv managementul public performant, eficiența și eficacitatea în activitatea administrației publice, recrutarea și formarea unui personal de calitate, responsabilitate și control, dreptul fiecărei persoane la servicii imparțiale și corecte, dreptul la apărare al cetățeanului. Pe parcursul lucrării, am descries de ce este fundamental să ne aliniem standardelor europene pentru respectarea și reglementarea în țara noastră a dreptului la o bună administrare;

În secțiunile dedicate prezentei cercetări, nu am neglijat evidențierea rolului Curții Europene a Drepturilor Omului și al Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și a jurisprudenței acestora, în respectarea dreptului oricărei persoane la repararea prejudiciilor create de către stat.

Administrației publice i se solicită, de către membrii societății, independent de poziția pe care o ocupă în cadrul acesteia, să fie performantă, să își îndeplinească sarcinile în deplină competență, fără părtinire, cu celeritate, raportat, în permanență, la complexitatea problemei pe care o are de rezolvat, pentru ca aceasta să obțină rezultate maxime cu eforturi minime.

Dincolo de rezultatele empirice pe care le-am redat în cuprinsul acestor concluzii, odată cu cercetarea temei de doctorat alese, am realizat, uitându-ne la administrațiile europene, că administrația publică din România are toate șansele să fie structurată, în așa fel, încât să ofere cetățenilor posibilitatea de a-și formula preferințele, de a le face cunoscute și de a primi un răspuns la ele, fără părtinire ori discriminări.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

➤ **TRATATE, CURSURI, MONOGRAFII**

1. Adam, Ioan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura ALL BECK, București, 2004
2. Alexandru, Ioan (coordonator); Negoilă, Alexandru; Santai, Ioan; Brezoianu, Dumitru; Vida, Ioan; Ivan, Stelian; Slăniceanu, Popescu, Ion, *Drept administrativ*, Editura Omnia, 1999
3. Alexandru, Ioan, Cărăușan Mihaela, *Drept administrativ*, Editura Universul Juridic, București 2009
4. Alexandru, Ioan, *Drept administrativ European*, Editura Lumina Lex, București 2005
5. Alistar, Victor, Cocoșatu Mădălina, Dincă Dragoș, Popescu Ion, *Deontologia functionarilor publici*, suport de curs Departamentul pentru Învățământ la Distanță, București 2007
6. Alistar, Victor, *Etica și transparență în administrația publică- suport de curs*, București 2007
7. Bălan, Emil, *Prolegomene la o dezbatere privind codificarea administrativă, în Codificarea administrativă-Abordări doctrinare și cerințe practice*, Editori: Emil Bălan, Cristi Iftene, Dragoș Troanță, Marius Văcărelu, Editura Wolters Kluwer, București 2017
8. Bărbulescu, Iordan, Gheorghe, *NOUA EUROPĂ, Identitate și model european*, Editura POLIROM, București, 2015
9. Bogdan, Dragoș, Selegean, Mihai, *Drepturi și libertăți în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Editura Praxis, București 2009
10. Boilă, Lacrima, Rodica, *Răspunderea civilă delictuală subiectivă*, Editura C.H. Beck, București, 2009
11. Boulouis, Jean, *Droit institutionel des Communautés européennes*, Paris, Monchestrien, 1984
12. Brezoianu, Dumitru; Oprican, Mariana *Administrația publică în România*, Editura. C.H. Beck, București, 2008
13. Catană, Emilia, Lucia, *Contenciosul actelor administrative asimilate*, Editura C.H. Beck, București, 2017
14. Chapus, René, *Droit administratif général*, vol. I, Editura Montchrestien, Paris, 2000
15. Chiriță, Radu, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Ediția a doua, Editura C.H. BECK, București 2008

16. Coman-Kund, Florin; Coman-Kund, Liviu, *Drept administrativ. Sinteze teoretice și exerciții practice*, Editura Universul Juridic, București, 2013
17. Dacian, Cosmin, Dragos, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005
18. Deleanu, Ion *Tratat de procedură civilă*, Vol. II, Editura. C.H. Beck, București, 2007
19. Diaz, Elias, *Estado de derecho y sociedad democratica*, Editura Taurus, Madrid, 1998
20. Drăganu, Tudor, *Actele de drept administrativ*, Editura Științifică, București 1959
21. Dupuis, Georges; Marie-Jose Guédon; Patrice Chrétien, *Droit administratif*, editura Dalloz-Sirey, Paris, 2007
22. Fodor, Mihaela; Buzdugan Corina; Jucan, Codruța; Mihnea, Dan, Radu, *Efficiency of Legal Norms*, Editura Hamangiu, Cluj- Napoca, 2013
23. Giandomenico, Majone, *Evidence, argument and persuasion in the policy process*, New Haven Yale University Press, 1989
24. Gilia, Claudia, *Teoria statului de drept*, Editura C. H. Beck, București, 2007
25. Gournay, Bernard; Kesler, Jean-François; Siwek-Pouydesseau, Jean, *Administration publique*, P.U.F., Paris, 1967
26. Gyula, Fabian, *Drept instituțional comunitar*, ediția a II-a, Editura Sfera Juridică, Cluj- Napoca, 2006
27. Iancu, Diana-Camelia, *Uniunea Europeană și Administrația Publică*, Editura Polirom, București, 2010
28. Iftene, Cristi, *Răspunderea administrativă, formă a răspunderii juridice, în Administrative Codification, Theoretical approaches and requirements of the practice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2017
29. Iorgovan, Antonie *Tratat de drept administrative*, Vol. II, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Nemira, București, 1996
30. Iorgovan, Antonie, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, Ediția a II-a, Editura All Beck, București 2002
31. Iovănaș, Ilie, *Drept administrativ*, Editura Servo-Sat, Arad, 1997, pg. 173; Ion Deleanu *Tratat de procedură civilă*, Editura. C.H. Beck, București, 2007
32. Laubadere, Andre *Traite de Droit Administratif*, a 6-a ediție, vol I, Paris, L.G.D.J, 1973
33. Long, Marceau; Weil, Prosper; Braibant, Guy; Dévolvé, Pierre; Genevois, Bruno, *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative*, Editura Dalloz, Paris, 2001
34. Mangu, Florin, *Răspunderea civilă. Constantele răspunderii civile*, Editura Universul Juridic, București, 2014

35. Marceau Long, Prosper Weil, Guy Braibant, Pierre Dévolvé, Bruno Genevois: *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative*, editura Dalloz, Paris, 2001
36. Matei, Lucica, *Management public*, Ediția a II-a, Editura Economica, București 2006
37. Mihai, Gheorghe, *Inevitabilul drept*, Editura Lumina Lex, Bucuresti, 2002
38. Miroiu, Adrian, *Introducere în analiza politicilor publice*, Editura Paideia, București, 2001
39. Montesquieu, Charles, *Despre spiritul legilor*, vol. I, Editura Științifică, București, 1964
40. Morand-Deville, Jean, *Cours de droit administratif*, Editura Montchrestien, Paris, 2001
41. Nedelcu, Iulian, *Drept administrativ*, ediția a II a, Editura Themis, Craiova, 2000
Fundatia Europeană Titulescu
42. Negoită, Alexandru, *Contenciosul administrativ și elemente de drept administrativ*, Editura Lumina Lex, București, 1992
43. Negulescu, Paul, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, Ediția a IV-a, Editura Mârvan, București, 1934
44. Negulescu, Paul, *Tratat de drept administrativ român*, Editura Tipografia Gutenberg, București, 1906
45. Newman, William, *Administrative Action*, Prentice Hall Englewood Hills, New York, 1964
46. Obendorff, Hartmut, *Droits de l'homme et libertes fondamentales*, LGDJ, Montschrestien, 2010
47. Pătulea, Vasile, *Tratat de management juridic și jurisdicțional*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Consiliul Superior al Magistraturii, București, 2010
48. Pelecha Zozaya, *Tratados e Instituciones*, Madrid, CISS, 1999
49. Petca, Ioan, Constantin, *Management public*, Editura Academiei Fortelor Terestre, Sibiu, 2001
50. Peterson, Elmore; Plowman, Edward, *Business Organisation and Management*, Illinois, 1958
51. Petrescu, Oana, *Teză de doctorat (rezumat) – Reguli de procedură aplicabile în fața Instanțelor Uniunii Europene*, coord. Augustin Fuerea, Universitatea Nicolae Titulescu, Facultatea de Drept, București, 2010
52. Petrescu, Rodica Narcisa, *Drept administrativ*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2004

53. Plessix, Benoît, *L'utilisation du droit civil dans l'élaboration du droit administratif*, Editura Panthéon-Assas, Paris, 2003
54. Pop, Liviu, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Lumina Lex, București, 2000
55. Popa, Nicolae, *Teoria generală a dreptului*, Editura Actami, Bucuresti, 1996
56. Preda, Mircea, *Drept administrativ*, Editura Lumina Lex, București, 2004
57. Prisăcaru, Valentin, *Tratat de drept administrativ roman – partea generală – ediția II, revăzută și adăugită*, Editura. ALL Beck, 2003
58. Profiroiu, Marius Constantin Elena Iorga, *Manual de politici publice*, București, 2009
59. Pușcaș, Nicolae *Drept civil. Teoria generala a obligațiilor*, Editura Europolis, Constanța, 2003
60. Rarincescu, Constantin, *Contenciosul administrativ roman*, Editura. Universala Alcalay, București, 1936
61. Rarincescu, Constantin, *Contenciosul administrativ român*, ed. a II-a, Editura Universală Alcalay Co., 1937
62. Rawls, John, *A Theory of Justice*, Oxford University Press, Oxford, 1973
63. Șandor, Sorin, Dan, *Metode și tehnici de cercetare în științele sociale, Suport de curs pentru studenții Facultății de Administrație Publică, din cadrul Universității Babeș-Bolyai*
64. Stătescu, Constantin, *Răspunderea civilă delictuală pentru faptă altei persoane*, Editura științifică și enciclopedică, București 2008
65. Sudre, Frédéric, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Editura. Polirom, Iași, 2006
66. Teodoresco, Anibal, *Le fondement juridique de la responsabilité dans le droit administrative în Mélanges Paul Negulesco*, Editura Imprimeria Națională, București, 1935
67. Teodorescu, Anibal, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ediția a II-a, Institutul de Arte Grafice Eminescu S.A., București, 1929
68. Terré, François; Simler, Philippe; Lequette, Yves, *Droit civil. Les obligations*, Editura Dalloz, Paris, 1996
69. Tiță-Nicolaescu, Gabriel, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor contractuale*, Editura Universul Juridic, București, 2016
70. Vedinaș Virginia, *Curs universitar- Drept administrativ*, Ediția a VII-a, Editura Universul Juridic, București, 2012

71. Voicu, Marin, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului, Teorie și Jurisprudență*, Editura Lumina Lex, București, 2001
72. Zlătescu, Moroianu, Irina; Marinache, Emil, Șerbănescu, Rodica, *Principalele instrumente privind drepturile omului la care România este parte, Vol II- Instrumente regionale*, editată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, București 2007
73. Zlătescu, Victor, Dan; Zlătescu, Moroianu, Irina, *Drepturile Omului în acțiune*, I editată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, București 1994

➤ **ARTICOLE, STUDII DE SPECIALITATE, NOTE DE JURISPRUDENȚĂ**

1. Albu, Emanuel, *Dreptul la o bună administrație în Jurisprudența CEDO*, în Curierul judiciar nr 12/2007, București 2007
2. Bălan, Emil; Troanță Rebeș, Dragoș *General Principles of the Administrative Procedure. The Romanian Perspective*, Transylvanian Review of Administrative Sciences, București, 2007
3. Cheshmedzhieva, Margarita, *The Right to Good Administration*, Vol. 4, No. 8; August 2014 http://www.aijcrnet.com/journals/Vol_4_No_8_August_2014/8.pdf
4. Chioveanu, Paul; Bucheru, Mădălina; Hrebenciuc; Mioara, Rădulescu; Constantin, Laura; *Transparenta decizională în România anulul 2007*, București, 2007, http://www.apd.ro/files/publicatii/Raport_de_monitorizare_cu_privire_la_aplicarea_si_respectarea_Legii_52_2003.pdf
5. Ciorăscu, Florința; Gălățanu, Cristian-Gheorghe, *Conceptul de putere discreționară în administrația publică*, articol apărut în lucrarea *Reforme administrative și judiciare în perspectiva integrării europene*, Secțiunea pentru Științe juridice și administrative, Caietul Științific nr. 7/2005, București, 2005
6. Consiliul de Stat Francez, Speța *Couitéas*, 30 noiembrie 1923, <http://www.conseil-etat.fr/Decisions-Avis-Publications/Decisions/Les-decisions-les-plus-importantes-du-Conseil-d-Etat/30-novembre-1923-Couiteas>
7. Costachi Gheorghe, Diana Stratulat, *Semnificația contenciosului administrativ într-un stat de drept*, în Revista Națională de Drept, București, 2009
8. Curtea de Apel Cluj-Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 1093 din 29 ianuarie 2015, nepublicată
9. Curtea de Apel Cluj-Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, Sentința civilă nr. 707/2005, nepublicată
10. Curtea de Justiție a Uniunii Europene C-379/10, *Comisia vs. Italia*, <https://www.juridice.ro/177251/raspunderea-statului-pentru-prejudiciile-cauzate-prin-incalcarea-dreptului-uniunii-de-catre-o-instanta-nationala-cjue-c-379-10-comisia-vs-italia.html>
11. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Cauza 14/83, Von Colson și Kamann -v- Land Nordrhein-Westfalen, ECR 1984

12. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Cauza C-106/89, Marleasing -v- Comercial Internacional de Alimentación, ECR 1990
13. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Cauzele C-397-401/01, Pfeiffer și alții, ECR 2004
14. Curtea Europeană a Drepturilor Omului din 08 iunie 2007, Hotărârea privind Cauza Florescu împotriva României, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 805 din data de 2 decembrie 2010
15. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărâre privind Cauza 14/83, Von Colson și Kamann -v- Land Nordrhein-Westfalen, ECR 1984, nepublicată
16. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărâre privind Cauza C-106/89, Marleasing -v- Comercial Internacional de Alimentación, ECR 1990, nepublicată
17. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărâre privind Cauzele C-397-401/01, Pfeiffer și alții, ECR 2004, nepublicată
18. Diaconu, Mihail, *Esența și valoarea contenciosului administrativ într-o societate democratică*, în Revista Națională de Drept, 2009
19. Emanuel, Albu, *Carta Europeană a drepturilor fundamentale. Dreptul la o bună administrație* în Revista de Drept Comercială nr. 09/2007, Republica Moldova, 2007
20. Fayol, Henry, *Critical Evaluations in Business and Management*, Volumul 2, editat de John C. Wood, Michael C. Wood, https://books.google.ro/books?hl=ro&lr=&id=52j9jVmceUC&oi=fnd&pg=PA3&dq=henry+fayol&ots=hwbAFF25Io&si=g=sxrMRfIe7gTLBBNXGudXJbJfN_c&redir_esc=y#v=onepage&q=henry%20fayol&f=false
21. Harris, David, *The European Convention on Human Rights and English Law*, în CLR, 1966
22. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de Contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 1115 din 21 februarie 2007, http://www.hamangiu.ro/upload/cuprins_extras/contencios-administrativ_extras.pdf
23. Iosof, Radu, *Teză de doctorat (rezumat)-Răspunderea statului în cazul erorilor judiciare*, coord. Liviu Pop, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, 2013.
24. Iovănaș, Ilie, *Drept administrativ*, Editura Servo-Sat, Arad, 1997, p. 173; Deleanu, Ion, *Tratat de procedură civilă*, Editura C.H. Beck, București, 2007, vol. II, p. 396; Tarhon, Gheorghe, *Răspunderea patrimonială și regresul organelor administrației de stat pentru pagubele cauzate prin acte administrative ilegale*, în Revista română de Drept, nr. 5/1968, București, 2008
25. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II-a Civilă, Decizia nr. 1226/2016 <https://lege5.ro/Gratuit/gezdsobxgi3a/decizia-nr-1226-2016>
26. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 1097 din 21 februarie 2007, http://www.hamangiu.ro/upload/cuprins_extras/contencios-administrativ_extras.pdf

27. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 1115 din 21 februarie 2007, http://www.hamangiu.ro/upload/cuprins_extras/contencios-administrativ_extras.pdf
28. Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de contencios administrativ și fiscal, Decizia Decizia nr. 3268/2005, nepublicată
29. Lepădătescu, Mircea, *Natura juridică a răspunderii patrimoniale a organelor administrației de stat pentru pagubele pricinuite prin actele lor ilegale*, în *Analele Universității din București*, 1968
30. Lepădătescu, Mircea, *Natura juridică a răspunderii patrimoniale a organelor administrației de stat pentru pagubele pricinuite prin actele lor ilegale* în *Analele Universității din București*, Seria Științe Sociale:Științe Juridice, București 1964
31. Mackay, Melissa, *Understanding and Applying Basic Public Policy Concepts*, University of Guelph, Louise Shaxton, Delta Partnership, http://www.politicipublice.ro/uploads/understanding_public_policy.pdf
32. Mangu, I., Florin, *Despre vinovăție – condiție esențială a răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, potrivit noului Cod civil*, *Analele Universității de Vest din Timișoara*, seria Drept, nr. 2, 2011
33. Marcinkevičiūtė, Lina, *Performance Improvement of Public Administration Institutions: The Case of Lithuanian District Municipalities` Administrations*, in *VIEŠOJI POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS* 2007. Nr. 19, 2007
34. Mîlca, Mihai, *Statul de drept- genealogia unui concept* în *Editorialul Statul de Drept – Ficțiune și realitate*, *Revista Punctul Critic*, Nr. 01/2015
35. Munteanu, Codrin, Dumitru, *Administrația ca putere publică*, *Transylvanian Review of*
36. Salomia Oana-Mihaela, *Autonomia Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, în *Revista Dreptul* nr. 2/2013
37. Schwartze, Jurgen *European administrative law*, Office for Official Publications of the European Communities, Sweet and Maxwell, 2006
38. Slabu Elisabeta, Teză de Doctorat (rezumat)-*Buna administrare în Spațiul Administrativ European*, coord. Tofan, Aposol, Dana, Universitatea din București, Facultatea de Drept, București, 2017
39. Ștefan, Elena, Emilia *Teză de doctorat (rezumat)-Răspunderea juridică.Privire special asupra Răspunderii în Dreptul administrativ*, coord. Nicolae Popa, Universitatea Nicolae Titulescu, Facultatea de Drept, București, 2012
40. Tarhon, Vasile, Gheorghe, *Răspunderea patrimonială și regresul organelor administrației de stat pentru pagubele cauzate prin acte administrative ilegale*, în *Revista română de Drept*, nr. 5/1968
41. Tăbârcă, Mihaela, *Aspecte privitoare la procedura prealabilă reglementată de Legea nr. 554/2004 a Contenciosului administrativ*, *Revista Transilvană de Științe Administrative* (23)/2009

42. Tănase, Raluca; Cirlan, Marcel, *Răspunderea administrativ-patrimonială*, Revista ProExcelsior, Nr. 1 Mai, 2011
43. Tenore, Vito, *La responsabilita' civile, amministrativo-contabile e penale dei pubblici dipendenti*, Lucrarea este un extras din volumul TENORE, Manualul serviciului public privatizat, ce a fost lansat în cadrul Conferinței Școlii Naționale a Administrației de la Roma, din noiembrie 2015, https://www.unicas.it/media/570414/dispensa_responsabilit_x_corsi_V_T.pdf
44. Tiță-Nicolaescu, Gabriel, *Câteva delimitări necesare între răspunderea civilă delictuală și răspunderea contractuală în dreptul român*, Revista Universul Juridic λ nr. 11, noiembrie 2016
45. Tribunalul București-Secția a IV-a civila, Decizia nr. 20/2018, nepublicată.
46. Vala Kristjánisdóttir, Margrét, *Good Administration as a Fundamental Right*, in Icelandic Review of Politics and Administration Vol. 9, p.3, <https://skemman.is/bitstream/1946/16071/1/a.2013.9.1.12.pdf>
47. Vala, Kristjánisdóttir, Margrét, *Good Administration as a Fundamental Right*, in Icelandic Review of Politics and Administration Vol. 9, Reykjavík, 2013, <https://skemman.is/bitstream/1946/16071/1/a.2013.9.1.12.pdf>
48. Voroniuc, Ioana, *Aspecte particulare privind competența Curții Europene a Drepturilor Omului*, în Revista de Drepturile Omului, nr. 4/2016, București, 2016
49. Voroniuc, Ioana, *New Tendencies in Public Administration Development- Complexity of Public Administration in the Liability Area*, în International Journal of Law and Jurisprudence Online Semiannually Publication- published by Union of Jurists of Romania and Universul Juridic Publishing House- ISSN 2246-9435, București, 2017
50. Voroniuc, Ioana, *Răspunderea administrativ-patrimonială exclusivă a statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare (Conferința Codificarea administrativă – abordări doctrinare și cerințe practice (ed. 10))*, în Codificarea Administrativă- Abordări doctrinare și cerințe practice, Editura Wolters Kluwer, Bucuresti 2017
51. Voroniuc, Ioana, *Repere fundamentale privind evoluția instituției jurisdicționale a Uniunii Europene/ Fundamental Points on the Evolution of the Jurisdictional Institution of the European Union*, în Academic Journal of Law and Governance, No. 4, 2016, București, 2016
52. Voroniuc, Ioana, *The analysis of the administrative liability as a type of legal liability. The delimitation between administrative patrimonial-liability and civil-tort liability*. Publicat in Academic Journal of Law and Governance, No. 6, 2018